

FÁBÓL KÖLTÖTT VASKARIKA

felelgetős

Színpadi játék gyerekjátékokból és határon túli magyar költők verseiből

Mikor felmegy a függöny, a színpadon sötét van. Egy-két gyertya ég, elszórtan elrendezve a térben. A játszó” Nagyok” (14-15 évesek, a felnőtt ”játékokat ” most tanulgatók) kisebb-nagyobb csoportokban ülnek, hevernek, kb. 9-10-en. Kezükben elemlámpa, akkor kapcsolják fel, amikor szöveget mondanak . Alulról világított furcsa arcok bukkannak fel a sötétből, enyhén fehérre sminkelve .A játszó ruhája fekete, tökéletesen beleolvad a sötétbe

- 1 :Csináltál-e vaskarikát fából?
- 2 :Mertem vizet tengerből kanállal.
- 3 :Vártam kelni gerlét sastrojásból,
s ringattattam bölcsőt a halállal.
- 1 :Csináltál-e farkarikát vasból?
- 4 : Fúvattam már üvegből harangot.
- 5 : Történelmi leckét mondtam hasból,
s öltem Krisztust.
- .6 :Keresztet faragott
- 5 : Költő voltam. Birodalmam szegény:
- 7 : Vaskarika fából, játék-gyarmat.
- 8 : Álmomban egy este festett egén
lángra lobbant millió csepp harmat.

(Kovács Vilmos . Fából költött vaskarika)

Minden elemlámpa bekapcsol, fényük az „Angyal”-ra irányul. Remegnek, lebegnek a fények.

Angyal: Kamasz angyal vagyok. Ne haragudjatok,
se mást őrizni, sem elbukni nem tanultam meg még.
Egy kamasz ördögbe vagyok szerelmes,
bár nincs nemem. Higgyétek el:
ez a legeszményibb szerelem,
mert csupa vágy az elérhetetlenért.
Amit elértél, már nem a tied.
Nem akarok elérni semmit:
nem akarom, hogy ne legyen mire vágynom.
Chagall----szárnyú angyal vagyok,
Bosch-pofájú ördögbe szerelmes.
Csak egy helyett adjatok a háztetők felett.

(Szilágyi Domokos . Kamasz angyal)

„Labda-játék” a fényekkel. A nyugalmas, történetesen ernyedte hangulatot erős kopogás hangja szakítja szét. Vándor érkezik a közönség sorai közül. A színpadon lévők az erős zajra felugorva, elállják útját. Ijesztgetik, hívják, majd eltaszítják. Minden mozdulatát tükrölként tükrözik, ezzel is zavarba hozva őt, stb, stb...

Vándor. Mely ország ez, emberek?

1 : Jámbor vándor, ez a mesék hona.

- 2 : Szűz mezőin pipacsszirmú regék,
folyóiban üveghegyek bora.
- 6 : Rőt szikláin vad sárkányfog terem,
halott lelkek híznak kövér lápon,
útja sincs,
- 5 : Csak ami a tenyeren
- 3 : Járt porában nem marad meg lábnyom.

A játszó alkotta egyenes sor felbomlik, először egy útvesztőben lökdösik a Vándort, majd megépül belőlük a forgó malom, s a malom sodorja el újra meg újra a befelé törekvő Vándort.

Vándor. Kik vagytok ti, emberek?

- 1 : Balga vándor, mi vagyunk az álom,
a képzelet mindenható népe.
- 4 . Mi fogunk ki a való világon,
s nincs hatalom, mit ne csalnánk lépre.
- 2 Himnuszaink fűzfasípon fűjják
kis pásztorok nagy paloták előtt.
- 6 Szellemünk ha felemeli ujját,
feltámadunk, s ezerszeres erőnk.

Vándor : Mit csináltok emberek?

- 1 : Szegény vándor, vesd égre a szemed!
Forogni látsz vitorlát felhőből.
Hát tud meg, hogy mi fűvünk rá szelet.
- 4 : Malmot hajtunk, amely időt öröl.

3 : S kit idecsal a hit, kétéltű szándék,
három napig tartó próbatétel-
szolgánk marad.

6 Malmunk sosem állt még.

7 Rajtunk nem győz, csak a felnőtt kétely.

Vándor : Isten áldjon emberek. Bemennék...

(Kovács Vilmos: Meseország kapujában)

Kivilágosodik a színpad. Mintha kisütne a nap. A színpad mélyéről bejönnek a „Kicsik”, a játékot játszva. Ők 5-6 évesek. Létszámuk kb. annyi, mint a nagyoké. Ruhájuk minél színesebb, hozhatnak magukkal babát, játékot. Mikor játékkal elérik a Vándort őt is beveszik a sorba, középre vezetik, körbeülik, nézegetik, buborékot fújnak rá.

Kicsik: Hold, hold, fényes lánc, fényes kapu zárja,
Nyisd ki gazda, Gergely gazda, vámot adok rája.

Bújj, bújj zöldág, zöld levelecske,
nyitva van az aranykapu, csak bújzatok rajta!

A „Nagyok” pontosan ugyanazt a körjátékot játsszák, mint a Kicsik.

2: Játszunk életesdit

3 játékomat esdd itt,

7 játékosodat esdem,

4 nélküled elesten,

5 hogy sátán se isten
 föl már nem emelhet.

1. Kérlek számolatlan szókkal,
 kérdlek: látsz a mi játékunkban

Vándor: Boldog és elnyűtt koboldok

1 :Játékon is túlit

7 Jaj, az idő múlik!-

Mindenki: Akarsz-e játszani?

(Szilágyi Domokos : Játékok)

Vándort magukkal víve, átadják a színpadot a Kicsiknek, nem mennek ki, csak a háttérbe húzódnak. A Kicsik egy nagy mesekönyvet állítanak fel a színpad közepén. Mögé bújnak, lehetőleg ki se látszanak mögüle. Mindig az kerül elő, aki a szöveget mondja.

K1 : Hol volt, hol nem volt, volt egyszer...egy kisfiú, meg egy kislány...

K2. : Egyszer volt, hol nem volt, volt egyszer egy...

K3 . Élt, éldegélt valahol egy szegény...

K4 : Hol merre nem tudom, élt egyszer egy...

K5 : Egyszer régen, nagyon régen, zúgó erdő közepében...

K6 : Régen történt biz ez, régen...

K1 : Gazdag asszony lett belőle, még máig is él, ha meg nem halt.

K2 : Ha még akkor se ringatta volna, az én mesém is tovább tartott volna,

K3 : A nyuszikák alusznak...Ha álmodnak valamit, jövőre azt is megírom.

K4 . Majd lekopott a lába, amire hazaért.

K5 :Olyan lakodalmat csaptak, hogy hetedhét országra szólott a híre.

K6 :...és így tovább , amíg meg nem unjátok!

A nagy mesekönyvet nevetve fellökve kifogócskáznak a színről. A „Nagyok” ülve, fekve, várakozva hasonlóképpen helyezkedtek el a Kicsik meséi alatt, mint ahogy az előadás elején voltak. A Vándor már köztük tartozik. Megszólalásait nem jelölöm a továbbiakban külön, ő is egy a többi közül. Befogadták.

1.: Hajdanában, réges-régen,

2.: valaha,

3. :valahol,

4 :valaki-

5. :így kezdődik a mese-

6. :aztán jól végződik,

7. :rosszul végződik,

8. :bevégeződik,

2. :elvégeztetik,

3. :és nincs vége soha.

6.: S nem is kell.

1. Mert csak addig mese, míg vége nincs.

8. :Mi kell még a meséhez?

4.: Erdei kunyhó,

5.: Piroska, nagymama,

2.: Hófehérke, törpék

6.: ezenkívül emberi állatok, kiket házasítani kell,

5. :vagy éppen betörni, mint a remondát,

2.: kell még egy-két rája a nagy lagzi táncból,
3.: kell még hajnal, szürkület
1.: két fröccs, hogy jusson nekem is,
2.: kell terülj asztalkám, de úgy hogy valaki megterítse,
1.: és istenség is kell.
6.: Istenség, aki harmóniaként gondolta el az értelmet, s a harmóniát
értelemként
7.: S valahol itt keresendő a lélek.
1.: Még nincs vége a mesének.
3.: Még a fából faragott mesehóst is utoléri, elgáncsolja, letapossa a
belenyugvás.
2.: Belenyugvás a lázadásba!
4.: abba, hogy a cél közeledtén fogytán az erő.
5.: Csak épp a kezdet s a Vég nyugtalanít,
6.: Mert mi, emberi állatocskák, hisszük hiún, hogy a mi munkánk s akaratunk
szerint történik ez, az, amaz,
1.: s Kezdet s Vég vigaszául helytartókat találunk ki magunknak,-
7.: De ez már nem mese.
1.: Igaz nem is valóság.
8.: De ennek a mesének, itt , most vége van.
Ilyenkor álmodni szokás.

(Szilágyi Domokos . Mese- mese- mese - mese)

„Kicsik” bejönnek és elaltatják a „Nagyokat”.

Kislányok Tente baba tente, Itt van már az este,
Köszöngetnek szépen, Csillagok az égen.
Tente baba tente, ágyacskád már vetve,
Jó anyácskád ringat, Dalocskával altat.

Kisfiúk : Csiribiri, csiribiri

Zabszalma,

Négy csillag közt

Alszom ma.

Csiribiri, csiribiri

Bojtorján

Lélek lép a

Lajtorján.

Csiribiri, csiribiri

Szellő-lány

Szikrát lobbant,

Lángot hány.

Csiribiri, csiribiri,

Fült katlan

Szárnyatlan szállj

Sült kappan!

Csiribiri csiribiri

Lágy paplan

Ágyad forró,

Lázad van.

Csiribiri csiribiri

Zabszalma

Engem hívj ma

Álmodba.

(Weöres Sándor: Altató)

Jójszakát kívánok,

Nyugodalmat álmat,

Falu, város elpihenhet,

Madár is az ágon,

Jójszakát!

Nagyot fújnak a „Kicsik”, elalszanak a fények. Újra csak a gyertyák fénye világít. A következő szövegek alvó helyzetben, suttogva. Itt ott egy-egy csillagszóró gyullad.

7.: játsszunk, az idő amíg enged.

3.: Játsszunk jámborka türelmet.

6.: Játsszunk e megunt

golyóbison éteri álmat

5.: örökös zeniten a megállott

Napot.

Mindenki : Játsszunk, ha tudunk.

(Szilágyi Domokos : Játékok)

Visszatérnek a „Kicsik”. Visszajön velük a Fény. Kendő alatt- Valami. Azt adogatják. Lehull a kendő, pisztoly a játékszer.

Kicsik: Tüzet viszek, lángot viszek,
Ki ne nézz, be ne nézz,
Kendő rajta.
Bújj, bújj itt megyek,
Tüzes lapátot viszek,
Egyet szólok, kettőt szólok,
Harmadikra rátalálok.

A következő párbeszéd két szereplője a játéktér két kiemelt pontján áll. Létra tetején, emelvényen, stb. Szövegük alatt a „Kicsik” folytatják a játékot a pisztollyal, csak némán.

5.: Ezúttal Mesemondó vagyok.

1.: Mesemondó?

5.: Álommeséket mondok, vagy talán meseálmokat.

1.: És azt minek? Mi végett?

5.: Tessék elképzelni egy csőre töltött pisztolyt az ember szívének szegezve.

Türelmetlen, de kíváncsi pisztolyt. Mielőtt golyóját a szívbe küldené, tudni szeretné, hogy ez a szív mit álmódott legutoljára. Mert az élettel együtt az is kell neki, amit az élet álmódott. Én tehát mondom az álommesét, a meseálmot, abban a reményben, hogy amíg mondom, a pisztoly megfedekezik az eredeti szándékáról. A szerepem tehát: halálandalítás...

1.: Halálandalítás. Érdekes.

(Sütő András : Álomkommandó)

A játék abbamarad. A pisztolyt csendben leteszik. Pár másodperc szünet, majd a guggolós játék énekével kimennek a „Kicsik”. Kiviszik a Fényt.

Kicsik: Játsszunk lányok, játsszunk! Ugyan mit is játsszunk?

Csincseréket, bugyborékot, Ádám vackot, vadbarackot,

Tengeri guggot!

A „Nagyok” kört alkotva helyezkednek el. Középen áll az 1. Az ő karjai az óra mutatói. A körben állók a számok. Az idő múlik. Egyre gyorsabban. Hangadással, zaj eszközzel segíthetük meg az óraketyegés képzetét.

8.: Játsszuk, ami nincs, ami volt,

7.: Játsszuk, ami nincs, ami lesz.

6.: Poklot s mennyet, hol a holt

közel érzi magát földijehez.

4.: Földet, hol a menny s a pokol.

3.: Játsszuk meg a Nap meg a Hold

ragyogását

2.: Játsszunk, ahol

játsszanunk adatott.

Mindenki . Légy élő, a jövőt sose félő,

akár az időt a halott

Az utolsó két sor ismétlődik, erősen ritmizálva, begyorsul. Mikor a ritmus már fokozhatatlan

az óramű leáll. Jönnek a „Kicsik”, dobbal, csörgőkkel, cintányérral zajongva.

Kicsik: Angyal kangyal, mikula.
Nyolc dob meg egy pikula,
Irgum burgum parafin,
Ince pince te vagy kinn.

Ecc-pecc kimehetsz
holnapután bejöhetsz,
Cérnára cinegére
Ugorj cica az egérre-
Fuss!

Egy kislány: Adjon Isten füvet,fát.
Tele pincét, kamarát,
Sok örömet a házban,
Boldogságot családban.

A „Kicsik kimennek a színről. A „Nagyok” céltalanul lődörögnek a térben. Ha összetalálkoznak elijednek egymástól, hirtelen irányváltoztatással kitérnek. Ezen akciók közben hangzanak el a szövegek.

7.: Játsszunk, ami nincs, de lehetne,

1.: Játsszuk, ami nincs, de szeretne lenni.

7.: Esendő mimagunkat.
2.: Társaink meg mikor unnak?
3.: Játsszunk
4.: nem gyermeki babra,
5.: nem, nem megy a játék babra,
 hogy megfőzve az ember megenné
7.: Ó, építő ne éhezz!
6.: Az építés is véres.
 Tanú rá Kőműves Kelemenné.

Az utolsó két sort (6.) mint újság főcímet mondja a szereplő, közben újságokat osztogat. Az újságjával ki-ki leül. A „Kicsik” énekük közben igyekeznek a „Nagyok”-ból várat építeni

6: Hová mégy, hová mégy, Tizenkét kőműves?
 Elmegyünk, elmegyünk, Hogyha dolgot kapnánk.

3.: Hát játsszunk ismét Európát.
1.: Úgyis csak játékra jó.
7.: „Szárzaföld helyett a tenger,
 kocsi helyett hajó.”
6.: Hogy mindig csak valami helyett.
2.: Vakvilágban, vakon.
5.: Még az utolsó ítéletet is átalhatom.

Az újságokkal letakarják magukat. Képzettársítás : halottak. A „Kicsik” ezekre a papírokra írnak, rajzolgatnak nagy ceruzákkal. Kicsik mondják a következőket:

K1.: Hogyan írjunk verset?

K2 : Írom, Írom a papíron.

Tarka szarka farkatolla

jár, mint a motolla,

K3: Arcom pötty-pötty, csupa szeplő,

K 4.: Szájam csak kereplő.

K5.: Kócmadzag a fakilincsen öröklötte kincsem.

K6.: Kéretlen költőnek írja

ceruzája és papírja.

K1.: Írom, írom, írom, írom

K 6.: az írt a papíron.

A Fekvő „Nagyok” átveszik a szót. Aki megszólal kiszakítja az újságpapír szemfedőjét és felül.

8.: Egyedem- begyedem – tengertánc

Hajdú sógor, mit kívánsz?

2.: Azt instálom, esedezem, óhajtom, kívánom, kérem, követelem, parancsolom, hogy érthető legyen a betyár nemjóját!

3.: Azt instálom, esedezem, óhajtom, kívánom, kérem, követelem, parancsolom, hogy jó legyen, a nem jóját a betyárnak.

4.: Színvonalas.

5.: Európai!

6.: és ázsiai, afrikai, amerikai, ausztráliai, antarktiszi.

1.: A jó vers már azelőtt közöl valamit, mielőtt az értelemig elhatolna, mondá Eliot.

8.: Könnyű volt neki. Vagy nem is?

Kicsik

Egyedem, begyedem tengertánc

Hajdú sógor mit kívánsz,

Nem kívánok egyebet

csak egy falat kenyeret.

7.: Mi az , hogy érthető?

8.: Mindent érteni kell?

6.: mi az, hogy Eliot?

5.: angolul még olvasni is nehéz, nemhogy írni.

1.: Az ismeretlent megközelíthetjük az ismeretek, de a lehetőségek felől is.

6.: Hajdú sógor mit kívánsz?

(Szilágyi Domokos . Hogyan írjunk verset?)

A „Kicsik” közül egy kislány ugrókötelezve bejön a színpad közepére. Versikéje végén felkapják, kiröptetik a szélre és mulatásba kezdenek a „Nagyok”. A vers szövege úgy működik, mint zene. Ritmusa alapja egy koreográfiának. Bizonyos sorok mondhatók együtt, szólóban, kánonban, dobogva, tapsolva stb. A vers írója: Szilágyi Domokos, címe: Táncszó .Kifulladásig mulatnak. Nevetve, lihegve, összeroskadva ér véget.

Kicsi lány : Mackó, mackó ugorjál

Mackó, mackó forogjál,

Tapsolj egyet, ugorj ki!

Táncszó : Ugorrjsza, Marcsa,

árokpart bogánca

járd ki, de járd ki!

szoknyádat tartsa,

föl-le-ne rántsa

forgósziel, akárki!

Tele a bendő

cifra a kendő,

magad kelendő,

járd, ki-ki lássa!

rengjen a padlat,

pengjen az ablak,

világa vaknak,

látónak légy vakulása!

Mari te, Marcsa,

Máriskóm!

legényszíveknek

-gebedjenek meg-!

áristom.

Hét tavasz, hét tél,

már nem is éltél,
fültél, féltél,
fáztál, égtél-
nyolc ősz, nyolc nyár –
hej, ha te volnál!
sose is voltál!
Rajta, de rajta,
Máriskóm!
legényszíveknek
- gebedjenek meg!-
áristom!
Ugorjsza, Marcsa,
járd ki, de járd ki!
szoknyádat tartsa,
föl-le ne rántsa
forgószél, akárki!
Csapkod a pendely,
szárnya nőtt,
hoppon hagy
zsindely háztetőt,
istállót hatökör,
hombárt gabona,
markot az ököl,
boszorkát babona,
tudóst a tudomány,

koldust az adomány,
fináncot a dohány,
holtat koporsó,
vizet a harcsa-
s itt hagy utolsó ingem!
Te pedig Marcsa,
Mária engem!

A „Kicsik” egymás kezét fogva bekígyóznak, átlépegetnek a „Nagyok” között. Érdeklődéssel
, de értetlenül nézegetik a felnőtt játékban kifulladásukat.

Kicsi vagyok én, majd megnövök én,
Eszteendőre, vagy kettőre felnőttem leszek én.

VÉGE